

УДК 378.011.3-051:62

DOI 10.33251/2522-1477-2022-11-45-49

ВАЙНТРАУБ Марк Абрамович,
доктор педагогічних наук, професор, професор
кафедри теорії і методики технологічної освіти
та комп'ютерної графіки, Університет Григорія
Сковороди в Переяславі, Україна
ORCID 0000-0002-2701-7094

ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ У МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ З ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена проблемі формування технологічної культури майбутніх педагогів з технологічної освіти у середовищі закладу вищої освіти. Обґрунтовано актуальність і необхідність розвивати технологічну культуру під час підготовки майбутніх фахівців у галузі технологічної освіти.

Розроблена модель формування технологічної культури майбутніх педагогів з технологічної освіти у закладах вищої школи. Проілюстровано зв'язок університетського середовища з педагогічним процесом, з розвитком інформаційно-комунікативних технологій у постіндустріальному та пост- пандемічному суспільстві України та інших країн світу. Акцентовано увагу на педагогічних умовах та якостях, що сприяють розвитку технологічної культури у майбутніх педагогів вищої школи, спонукають їх до більш ефективної педагогічної праці.

Результат цієї моделі допомагає простежити та встановити сучасні критерії технологічної культури, зробити прогноз щодо формування її у майбутніх педагогів з технологічної освіти за даних обставин у майбутньому.

Виведено залежності між педагогічними умовами формування технологічної культури у вигляді графа.

Ключові слова: технологічна культура, педагог, вища школа, формування, граф.

Постановка проблеми. У нових соціально-економічних умовах виникає необхідність здійснення значних змін в організації та змісті професійної підготовки педагогів з технологічної освіти. Щоб досягти стандартів високої якості, зокрема, європейського рівня, у педагогів з технологічної освіти (ТО) має бути сформована педагогічна культура, важлива сторона якої є технологічна культура (ТК).

В контексті сучасних суспільних змін в усіх розвинутих країнах вимагають педагогів, що володіють професійною компетентністю, проявляють людяність, творчість і здатність до саморозвитку впродовж свого життя. Найбільше причетними до формування особистостей є педагоги, зокрема вчителі і викладачі з технологічної освіти. Основна мета вітчизняної освіти – підготувати людину – до творчості, саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, ефективної організації своєї роботи у процесі навчання у навчальному закладі вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемі формування педагогічної культури педагогів приділяло чимало вітчизняних і зарубіжних дослідників. Серед них слід підкреслити І. Бега, Є. Бондаревську, І. Якиманську тощо. Теоретичні положення концепції педагогічної культури можна віднести і до технологічної культури педагога, яка є складовою професійної культури майбутнього вчителя і викладача з технологічної освіти.

Проблемі формування технологічної культури присвячено наукові праці С. Батишева, І. Мошкової, В. Скакуна та ін.. Технологічний аспект професійно-педагогічної культури педагогів досліджували С. Гончаренко, І. Зязюн, К. Романова та багато інших. Однак формуванню технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти не було належної уваги і потребує предметного дослідження.

Метою статті є визначення і обґрунтування складових теоретичної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основна ідея Лісабонської стратегії документу є узгодженість дій на національному (держава), інституційному (освітній заклад) та особистісному (учень, студент) рівнях щодо підвищення якості освіти і професійної підготовки в кожній з країн-учасниць ЄС [3]. У 2019 р. у спільній доповіді Ради й Комісії ЄС щодо виконання цілей Лісабонської стратегії у контексті професійної підготовки фахівців зазначено, що «мотивація, уміння та компетентності вчителів, викладацького складу, адміністрації освітнього закладу є ключовими для досягнення якісних результатів в освіті». В положенні «Спільні європейські принципи для визначення професійних компетентностей і кваліфікацій вчителя» представлено загальні характеристики професії сучасного європейського викладача, зокрема, наявність відповідного документа про освіту та професійну кваліфікацію, гарантування безперервності в освіті, мобільність (бажання підвищити особистий кваліфікаційний рівень в освітніх установах Європи), сприяння регіональному й міжнародному співробітництву з освітніми закладами країни та світу.

Автор переконаний, що успіх з формування технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти в сучасних умовах залежить від єдності підходів, принципів, педагогічних умов, змістових компонентів, належної діагностики і рефлексії [1; 2].

Як показала практика роботи в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі результат сформованості ТК у педагогів з ТО залежить від складових, зображених на рис.1 у вигляді моделі формування технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти.

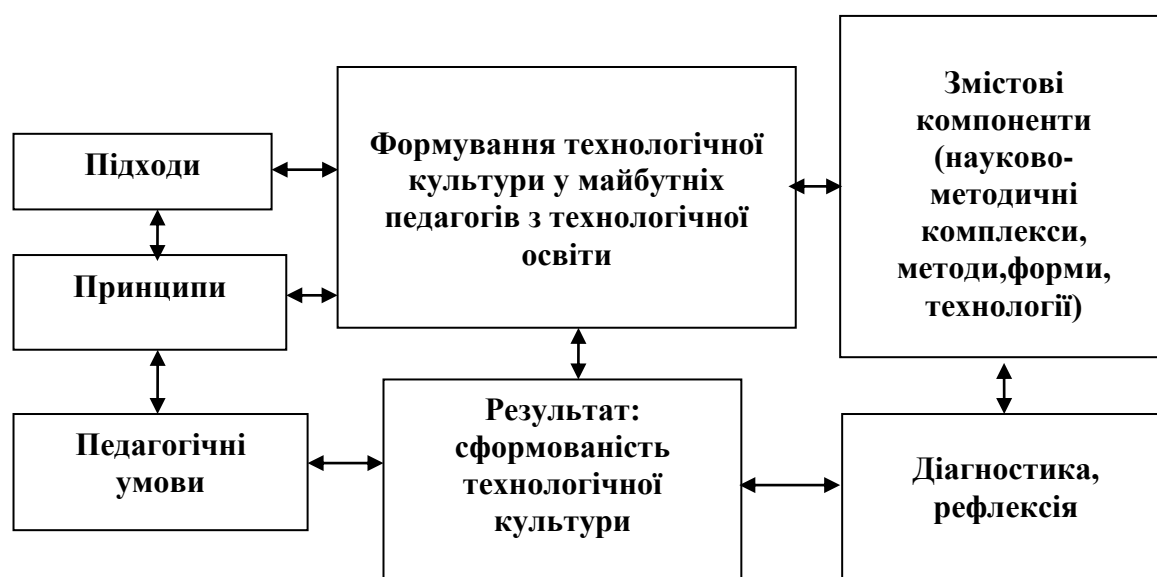

Рис. 1 Модель формування технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти

Розглянемо ці складові, детальніше зупинимось на відповідних педагогічних умовах.

Серед **підходів** найбільш впливовими слід відзначити: компетентісний, культурологічний, синергетичний, системний, антропологічний, особистісно-діяльнісний, генетичний, інформаційний, контекстний тощо.

Вважаємо за доцільне визначити такі **принципи**: розвивального і виховального навчання, позитивної мотивації і сприятливого емоційного клімату; науковості; міждисциплінарності; цілісності, національної спрямованості виховання; відкритості та інформованості; попередження небезпек, створення навколишнього середовища тощо.

Змістові компоненти включають (науково-методичні комплекси, методи, форми, технології). До науково-методичних комплексів належать робоча програма, початкові матеріали, тематика рефератів і самостійних робіт, використані джерела, контрольні питання з тем, тести для підготовки до атестації. Серед методів зарекомендували себе: метод проектів, кейс-метод, ділові ігри; серед форм – проекти, тренінги, змагання; серед технологій – проектні, тренінгові, кейси тощо.

Діагностика, рефлексія включають методи контролю студентів (самоконтроль, взаємоконтроль, контроль з боку викладача; рефлексивні методики, завдання і тести для контролю і рефлексії, творчі завдання).

До складу педагогічних умов формування ТК входять:

- (Ц) – Цілеспрямоване мотивування педагогів з ТО до опанування ТК.
- (О) – Оновлення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів (теорії і практики) з ТО з урахуванням компонентів ТК у взаємопов'язані з науково-методичні комплекси дисциплін.
- (З) – Застосування педагогічних технологій для формування ТК у МП з ТО.
- (С) – Створення у ЗВО інноваційного культурно-освітнього середовища.
- (І) – Застосування індивідуального й диференційованого підходів до формування ТК у МП в процесі професійної підготовки.
- (М) – Розроблення педагогічної методики формування ТК у у МП з ТО.
- (Д) – Організація діагностики і відповідного коригування рівня сформованості ТК у МП з ТО.
- (ПР) – Пропагування цінностей ТК у у МП з ТО.

Взаємозв'язок між цими вимогами показано на рис. 2. Як показала практика роботи зі студентами на кафедрі технологічної освіти та комп'ютерної графіки Університету Григорія Сковороди в Переяславі, найкращий результат по формуванню технологічної культури досягається у випадку, коли педагогічні умови доповнюють одна одну, працюють у взаємозв'язку.

Граф відображає відповідні педагогічні умови щодо формування технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти. Він складається з 8 вершин, пов'язаних між собою стрілками, що відображають взаємозалежність педагогічних умов. Розглянемо детальніше найбільш вагомі з них.

Цілеспрямоване (Ц) мотивування педагогів з ТО до опанування ТК – одна з важливих педагогічних умов формування ТК у майбутніх педагогів з ТО. Загальновідомо, що проблема мотивації у освітньому середовищі є однією з головних у педагогіці.

Оновлення (О) змісту професійної підготовки майбутніх педагогів (теорії і практики) з ТО з урахуванням компонентів ТК у взаємопов'язані з науково-методичними комплексами дисциплін – неперервний навчально-виховний процес, що охоплює цілі, завдання, зміст, методи, форми, засоби, технології його викладання і коригування отриманих компетентностей щодо формування ТК.

Застосування (З) педагогічних технологій для формування ТК у МП з ТО пов'язано з організацією навчально-виховного процесу на основі взаємодії, діалогу між самими студентами, студентами і викладачами (за допомогою методів проекту, тренінгу, кейс-метода, елементи дистанційного навчання, хмарних технологій тощо).

Створення (С) у ЗВО інноваційного культурно-освітнього середовища дозволяє отримати взаємодію студентів з природним, соціальним та іншим оточенням, серед яких найбільший вплив має взаємодія з педагогічним колективом.

Висновки. Обґрунтовано необхідність формувати технологічну культуру у майбутніх педагогів з технологічної освіти.

Розроблено модель формування технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти. Розглянуто складові цієї моделі. Найбільш детально розглянуто педагогічні умови. Розроблено граф взаємозв'язку педагогічних умов, що відображає відповідні умови.

Запропонований матеріал буде цікавий викладачам закладів вищої освіти у галузі технологічної освіти.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку є розробки моделі, яка передбачає нові принципи, форми і методи формування технологічної культури у майбутніх фахівців у галузі технологічної освіти.

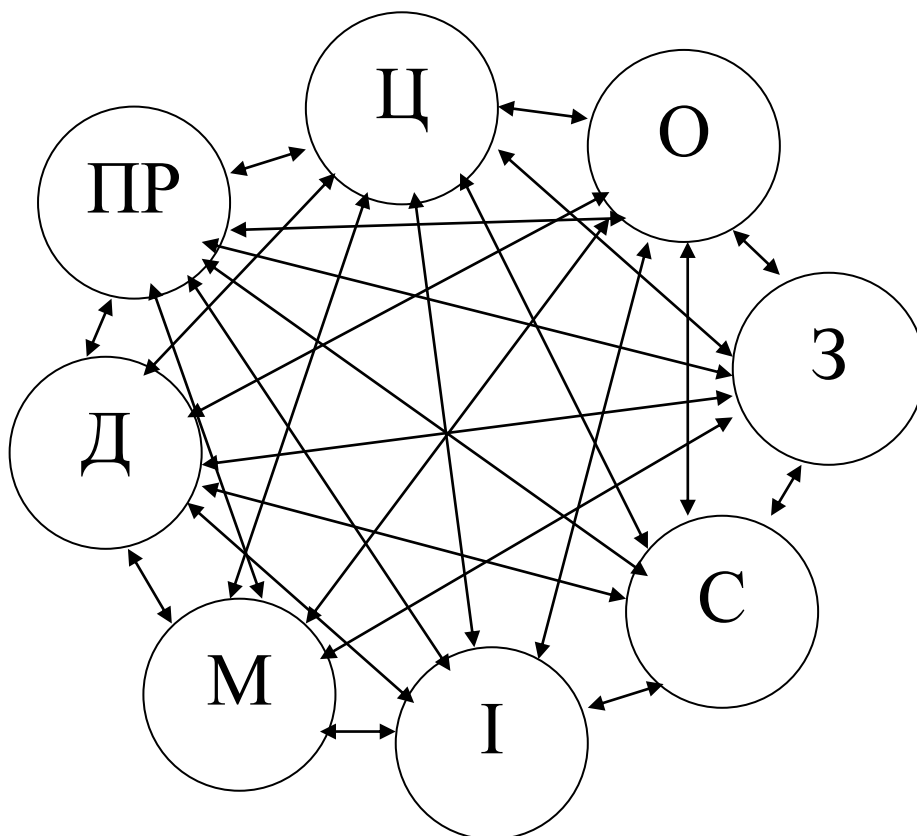

Рис. 2 Граф зв'язків між педагогічними умовами формування технологічної культури у майбутніх педагогів з технологічної освіти

Список використаних джерел

1. Вайнтрауб М.А. Сучасні технології формування якісної підготовки майбутніх фахівців. *Гуманіт. вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди»: наук.-теорет. зб.* 2010. Вип. 19. С. 24–29.
2. Вайнтрауб М.А. Професійна підготовка викладача вищої школи в контексті інтернаціоналізації освітнього простору. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки.* Зб.наук. праць / Гол. ред. Т.С. Плачинда. Кропивницький: ЛА НАУ, 2019. Вип. 6. С. 36–42.
3. Communication from the Commission: Making a European Area of Lifelong Learning a Reality COM. 678 final. [online]. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF> (Last accessed: 21 May 2018).

References

1. Vaintraub, M.A. (2010). Suchasni tekhnolohii formuvannia yakisnoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv [Modern technologies of formation of qualitative training of future specialists]. *Humanit. visnyk DVNZ "Pereiaslav-Khmelnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet im. Hryhoriia Skovorody": nauk.-teoret. zb.* [in Ukrainian].

2. Vaintraub, M.A. (2019). Profesiina pidhotovka vykladacha vyshchoi shkoly v konteksti internatsionalizatsii osvithnoho prostoru. Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Seriia: Pedagogichni nauky. Zb.nauk. prats. [in Ukrainian].

3. Communication from the Commission: Making a European Area of Lifelong Learning a Reality COM. 678 final. [online]. Retrieved from: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF> (Last accessed: 21 May 2018).

VAINTRAUB Mark, Doctor of Pedagogy (DSc), Professor, Professor of the Department of Theory and Techniques of Technology Education and Computer Graphics, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav.

FORMATION OF TECHNOLOGICAL CULTURE IN FUTURE TEACHERS IN TECHNOLOGICAL EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

***Abstract.** The article is devoted to the problem of formation of technological culture of future teachers of technological education in the environment of higher education institution. The relevance and necessity of developing technological culture during the professional training of future specialists in the field of technological education are substantiated.*

A model of formation of technological culture of future teachers of technological education in higher education institutions has been developed. The connection of the university environment with the pedagogical process with the development of information and communication technologies in the post-industrial and post-pandemic society of Ukraine and other countries is illustrated. The most influential approaches to the formation of technological culture are identified: competence, culturological, synergetic, systemic, anthropological, personal-activity, genetic, informational, contextual. Among the principles - developmental and educational training, positive motivation and a favorable emotional climate; scientific; interdisciplinarity; integrity, national orientation of education; openness and awareness; hazard prevention, creation of the environment, etc. Emphasis is placed on pedagogical conditions and qualities that promote the development of technological culture in future teachers of higher education, encourage them to more effective pedagogical work. Among these conditions are defined: purposeful motivation of teachers; updating the content of professional training of future teachers (theory and practice); application of pedagogical technologies; creation of an innovative cultural and educational environment in higher education institutions; application of individual and differentiated approaches; development of pedagogical methods; organization of diagnostics and appropriate adjustment of the level of technological formation; promotion of values.

The result of this model helps to trace and establish modern criteria of technological culture, to make a forecast for its formation in future teachers of technological education under these circumstances in the future.

The dependences between the pedagogical conditions of the formation of technological culture in the form of a graph are derived.

Key words: technological culture, teacher, higher school, formation, graph.

*Одержано редакцією: 28.01.2022 р.
Прийнято до публікації: 03.02.2022 р.*